

УДК 786.2.071.1(438)Шопен:786.2.071.2(5-11/12)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-2-15>

Даньлі ЛІНЬ,
orcid.org/0009-0008-4350-7481
аспірантка кафедри теорії та історії музики
Харківської державної академії культури
(Харків, Україна) 392914401@qq.com

ШОПЕНІВСЬКА СКЛАДОВА В ТВОРЧОСТІ ПРОВІДНИХ ПІАНІСТІВ СХІДНОЇ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ

Стаття присвячена аналізу виконавсько-просвітницької діяльності з пропаганди творчості Ф. Шопена піаністів з країн Східної та Південно-східної Азії: В'єтнаму, Китаю, Південної та Північної Кореї, Індонезії, Малайзії, Сингапуру, Тайваня, Таїланду, Філіппін, Японії. З'ясовані фактори, що сприяли розповсюдженню і популяризації фортепіано і музики Шопена в більшості країн цих регіонів протягом XX – початку XXI ст. Виявлені чинники зацікавлення музикою цього польського митця професійними піаністами та величезною аудиторією пересічних слухачів. Окреслені найвищі творчі досягнення, стисло презентована географія їхніх виступів. Наведені відгуки музичних критиків, що характеризують особливості інтерпретації творів Шопена цими митцями. Наголошено на тому, що лауреати Міжнародного конкурсу піаністів імені Шопена у Варшаві різних років складають лише невелику частку музикантів, для яких його музика стала невід'ємною важливою складовою репертуару. Наведено приклади активної концертно-пропагандистської діяльності та непересічних виконавських успіхів, пов'язаних з творчістю Шопена, низки сучасних провідних піаністів зі Східної та Південно-східної Азії – Естер Будіарджо (Індонезія), Кім Чол Вунга (Північна Корея), Данг Тхай Шона (В'єтнам), Чо Сон Чжіна (Південна Корея), Сесіль Лікад, Марії Ровени Санчес Арієти, Адоловні Акосту, Йовіанні Еммануеля Круза, Альберта Тіу, Лоренцо Меделя (Філіппіни), Фу Коанатакула (Таїланд), Юкіо Йокоями, Нобуюкі Цудзі (Японія), Лі Юнді, Брюса Лю, Ман Лі-Щепанської, Лан Лана, Ван Юцзі (Китай). Для них і для багатьох інших музикантів Шопен є одним із найулюбленіших європейських композиторів. Їхня концертна діяльність переконливо свідчить про велике значення творчого спадку польського митця не лише для вузького кола музикантів-професіоналів з країн цього регіону, а й для вихованої ними широкої слухачької аудиторії.

Ключові слова: європейська музична культура, фортепіанне виконавство, музика Ф. Шопена, піаністи країн Східної та Південно-східної Азії, міжнародні та регіональні конкурси імені Шопена.

Danli LIN,
orcid.org/0009-0008-4350-7481
Postgraduate Student at the Department of Music Theory and History
Kharkiv State Academy of Culture
(Kharkiv, Ukraine) 392914401@qq.com

CHOPEN'S COMPONENT IN THE WORK OF LEADING PIANISTS OF EAST AND SOUTHEAST ASIA

The article is devoted to the analysis of the performing and educational activities of pianists from the countries of East and Southeast Asia: Vietnam, China, South and North Korea, Indonesia, Malaysia, Singapore, Taiwan, Thailand, the Philippines, and Japan in promoting the work of F. Chopin. The factors that contributed to the spread and popularization of Chopin's piano and music in most countries of these regions during the 20th and early 21st centuries are identified. The factors of interest in the music of this Polish artist by professional pianists and a huge audience of ordinary listeners are revealed. The highest creative achievements are outlined, the geography of their performances is briefly presented. The reviews of music critics are given, characterizing the peculiarities of the interpretation of Chopin's works by these artists. It is emphasized that the laureates of the International Chopin Piano Competition in Warsaw of different years constitute only a small proportion of musicians for whom his music has become an integral and important component of the repertoire. Examples of active concert and promotional activities and outstanding performance successes related to Chopin's work by a number of contemporary leading pianists from East and Southeast Asia are given - Esther Budiarjo (Indonesia), Kim Chol Wung (North Korea), Dang Thai Sean (Vietnam), Cho Song Jin (South Korea), Cecile Licade, Maria Rowena Sanchez Arrieta, Adolovenia Acosta, Jovianna Emmanuel Cruz, Albert Thiu, Lorenzo Medel (Philippines), Fu Koanatakula (Thailand), Yukio Yokoyama, Nobuyuki Tsuji (Japan), Li Yundi, Bruce Liu, Man Li-Szczepanska, Lan Lan, Wang Yuji (China). For them and for many other musicians, Chopin is one of the most beloved European composers. Their concert activities convincingly testify to the great importance of the Polish artist's creative legacy not only for a narrow circle of professional musicians from the countries of this region, but also for the broad audience they have nurtured.

Key words: European musical culture, piano performance, music of F. Chopin, pianists from East and Southeast Asia, international and regional Chopin competitions.

Постановка проблеми. Одним із найулюбленіших широкою слухацькою аудиторією композиторів у світі, твори якого є вагомою складовою репертуару чи не кожного професійного піаніста, є Фредерік Шопен. Щира небайдужість численних виконавців і пересічної публіки з більшості географічно і культурно далеких від Європи і західних музичних традицій регіонів Східної та Південно-східної Азії до музики польського поета фортепіано проявилася в організації та активній роботі в багатьох країнах цих регіонів Шопенівських товариств, Польських культурних центрів, проведенні на регулярній основі декількох азіатських міжнародних і національних конкурсів імені Шопена, організації численних концертів з музики Шопена, включенням до програм піаністів у вищих навчальних закладах його творів, якісній підготовці і прискіпливому професійному відборі професійним журі кращих виконавців до змагань у найвідомішому і найпрестижнішому Міжнародному конкурсі імені Шопена у Варшаві, а також у встановленні в Японії, Китаї, Сингапурі пам'яток польському композиторові. Однак, досі не було здійснене наукове осягнення справжнього масштабу діяльності численних яскравих популяризаторів музики Шопена, і, через неї, безцінної європейської музичної спадщини в країнах Східної і Південно-східної Азії. Дана розвідка є спробою певною мірою заповнити лакуну, яка існує в цьому питанні.

Аналіз джерельної бази дослідження. Попри відсутність в Україні наукових публікацій, присвячених вивченню зазначеної проблеми, побічно цієї теми торкалися деякі дослідники, здебільшого молоді китайські вчені, які в контексті аналізу концертних виступів яскравих піаністів із цієї країни наводили приклади включення до їхніх програм творів Шопена, участі китайських музикантів у шопенівських конкурсах, навчання на музиці Шопена в різних закладах вищої освіти як у себе на батьківщині, так і в Європі та США. До таких праць належать дисертаційні дослідження Ляо Мое (Ляо, 2022), Пен Жуй (Пен, 2024), Чжоу Ні (Чжоу, 2024) та ін. Важливими джерелами інформації стали офіційні сайти та особисті сторінки в соціальних мережах низки піаністів – пропагандистів музики представників європейського романтизму, відгуки музичних кореспондентів на виступи цих музикантів на сценах різних країн світу, сайти Шопенівських товариств в означених азіатських регіонах, звіти про їхні творчі змагання, зокрема на варшавському конкурсі імені Шопена, записи виконання цими піаністами творів Шопена, а також матеріали з особистого листування з Марією Ровеною Санчес Арістою.

Мета статті – презентувати і проаналізувати творчу діяльність низки відомих далеко за межами батьківщини піаністів з різних країн Східної та Південно-східної Азії, котрі долучають до ака-

демічних концертних залів величезну аудиторію шанувальників творчості польського митця.

Виклад основного матеріалу. Протягом XX – початку XXI ст. «шопеноманія» дедалі масовіше охопила величезні за площею, численністю населення і різнобарв'ям історичних і культурних традицій регіони Східної та Південно-Східної Азії. Перелік країн цього регіону, піаністи з яких охоче пропагують творчість Шопена не лише на батьківщині, а й у різних країнах світу, вельми широкий: В'єтнам, Китай, Південна Корея, Малайзія, Сингапур, Тайвань, Таїланд, Філіппіни, Японія.

Серед презентантів музики Шопена на світовій сцені з цього регіону можна назвати навіть представників Індонезії та КНДР – країн, в яких переважна більшість піаністів не перетнула національний рівень, що обумовлено історичними, економічними і політичними чинниками і, як похідним від цього, сучасним станом культури в цих державах. Для Індонезії – це перебування тривалий час у колоніальній залежності від Нідерландів, доступність у ті часи отримання європейської освіти майже виключно для місцевої аристократичної верхівки, несприйняття до останніх десятиліть більшістю населення країни фортепіано як органічної складової індонезійської музичної культури, багатой на власні музичні традиції, сформовані протягом століть, і на власний музичний інструментарій. Для диктаторської тоталітарної КНДР – при сприйнятті і доволі широкому використанні фортепіано – факторі, що був обумовлений спільним історичним минулим з Південною Кореєю, коли розділена війною (1950–1953) і, в подальшому антагоністичним політичним устроєм, до тих часів ще єдина країна перебувала під протекторатом Японії, де ставлення до європейської культури було вельми сприятливим, і відчувалися суттєві європейські впливи, які в КНДР були залишені лише на рівні використання європейського музичного інструментарію, і де, водночас, була і є абсолютна обмеженість в отриманні зовнішньої інформації, укорінення культу особистості в особах представників вже третього покоління партійних керівників країни, і, головне, повна заборона не лише на виконання західної музики, а й на ознайомлення з нею (за виключенням обмеженої кількості радянських музичних творів, насамперед пропагандистського спрямування) (Tokita, 2021–2022).

Попри це талановиті представники цих країн – **Естер Будіарджо** (Індонезія) та **Кім Чол Вунг** (КНДР) – виконують твори польського поета фортепіано в різних країнах світу. Щоправда, це відбулося завдяки можливості їхньої реалізації як потужних митців поза межами країн, в яких вони народилися.

Естер Будіарджо народилася в Джакарті (1972), навчалася з 14-річного віку в Бостоні: спочатку в Walnut Hill School for the Arts, згодом у New

England Conservatory у відомої піаністки і педагога з Кореї Ва Кьон Бьон. Надаючи перевагу творчості німецьких (Ф. Мендельсон, Й. Брамс) та польських (Л. Годовський, М. Мошковський) композиторів, Естер Будіарджо охоче грала й музику Шопена. Зокрема, на Міжнародному конкурсі піаністів імені Вільяма Капелла (1996), де вона отримала першу премію, нею був виконаний Концерт для фортепіано з оркестром № 1 мініор Ф. Шопена, а трьома роками пізніше цей же твір був зіграний нею у фінальному турі одного з найскладніших у світі конкурсів імені королеви Єлизавети в Брюсселі (Chopin – Esther Budiardjo). Відомий американський музичний критик і письменник Гарольд Шонберг надав таку характеристику цій музикантці: «Будіарджо – потужна піаністка, яка використовує свою чудову техніку зі смаком. Вона повністю володіє музикою, граючи з сильним ритмом і впевненою технікою» (Schonberg, 2000: 125). Будучи з 1999 р. громадянкою США і мешкаючи та працюючи в канадському Ванкувері, Будіарджо не полишає зв'язків з батьківщиною, беручи участь у найбільш значущих музичних подіях, що відбуваються в Індонезії, Сингапурі та Малайзії (Esther Budiardjo).

Кім Чол Вунг, піаніст-емігрант із Північної Кореї, народився в Пхеньяні (1974), з 7-річного віку до 1995 р. навчався в Пхеньянському університеті музики і танцю, після чого, маючи батьківсько-високопосадовця в партійній ієрархії країни, зміг виїхати на навчання в Московську консерваторію, де відкрив для себе величезний світ західної культури і, зокрема, європейської музики. По поверненні до КНДР (1999) музикант зіткнувся із суворою заборобою на виконання західної музики, що спровокувало його на нелегальну еміграцію спочатку до Китаю, звідки він згодом був депортований на батьківщину. Проте йому повторно вдалося втекти, але цього разу до Південної Кореї, де він нарешті здобув визнання як піаніст-виконавець, згодом і як диригент створеного ним оркестру, частину якого склали саме музиканти-емігранти з КНДР, пропагандист корейської музичної спадщини, зокрема в Carnegie Hall у Нью-Йорку (Kim Cheol-woong). Попри цю головну спрямованість діяльності, Кім Чол Вунг виконує на естраді й твори західноєвропейських композиторів, зокрема Шопена (Pianist Kim Chul Woong).

На відміну від цих поодиноких прикладів, у решті названих країн вплив європейських музичних традицій і, зокрема, фортепіанного виконавського мистецтва протягом минулого століття і, особливо, в останні його десятиліття та на початку ХХІ ст. ставав дедалі потужнішим. Серед численних чинників, що стимулювали процес засвоєння європейської музичної культури, далеко не останнім фактором щирої зацікавленості спочатку професійними музикантами, а дещо пізніше – широ-

кою аудиторією слухачів-шанувальників західної академічної музики, стала любов до музики Шопена. Пояснюється це тим, що переважна більшість професійних піаністів з цих країн здобула музичну освіту або за кордоном – у європейських країнах та США, або у себе на батьківщині, куди протягом ХХ ст. за різними обставинами (Перша світова війна, революційні події й громадянська війна на теренах колишньої Російської імперії, прихід до влади більшовиків та нацистів в СРСР і Німеччині і, як наслідок, жорстокі репресії) мігрували численні представники творчої інтелігенції з різних країн Європи, зокрема й досвідчені піаністи – концертні виконавці та педагоги. Після Другої світової війни західні впливи посилювалися зокрема завдяки запрошенню на викладацьку роботу до вищих музичних закладів країн Східної та Південно-східної Азії провідних європейських музичних педагогів і дедалі потужніший співпраці музикантів різних країн і континентів, яка реалізується в проведенні численних міжнародних конкурсів, фестивалів, організації міжнародних майстер-класів, обміну студентами, створенні й реалізації численних мистецьких проєктів тощо. І в цьому невинному процесі постать Ф. Шопена та його музика мають вагоме значення.

Так, лише протягом другої половини ХХ – початку ХХІ ст. 30 музикантів з Південної та Південно-східної Азії ставали переможцями або лауреатами одного з найпрестижніших міжнародних конкурсів – конкурсу імені Шопена, що раз на п'ять років проходить у Варшаві. Серед переможців цього конкурсу – представники В'єтнаму (Данг Тхай Шон, 1980), Китаю (Лі Юньді, 2000, Брюс Лю, 2021), Південної Кореї (Чо Сон Чжін, 2015). В числі лауреатів і володарів спеціальних призів конкурсу – піаністи з Китаю, Японії, Гонконгу, В'єтнаму, Південної Кореї, Сингапуру, Тайваня (Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina).

До виконання музики Шопена дедалі активніше долучаються й представники інших країн регіону: Філіппін, Малайзії, Таїланду. Так, ще в 1981 р. на останньому проведеному дуже складному міжнародному конкурсі класичних піаністів і скрипалів імені Левентріта (США), на якому присуджувалася лише одна премія найкращому виконавцеві, перемогла філіппінська піаністка Сесіль Лікад (1961). Музикантка має численні аудіозаписи на платівках і компакт-дисках. Зокрема, два з них присвячені творчості Ф. Шопена. Її запис Концерту для фортепіано № 2 Шопена та Концерту для фортепіано № 2 Сен-Санса з оркестром Лондонській філармонії під керівництвом Андре Превена був нагороджений Grand Prix du Disque Frédéric Chopin (1985) у категорії записів творів для фортепіано з оркестром Товариством Шопена (Варшава, Польща) (International Record Competition).

Одна з найвідоміших піаністок Філіппін, **Марія Ровена Санчес Арієта** (1962) стала другою в історії цієї країни музиканткою, яка отримала звання лауреата вже декількох міжнародних конкурсів, посівши V місце на Міжнародному конкурсі ім. П. Чайковського (1982), ставши переможницею Міжнародного конкурсу піаністів Хосе Ітурбі в Іспанії та Міжнародного конкурсу піаністів імені Фрінна Авербуха в Нью-Йорку (обидва в 1986).

Марія Ровена Санчес Арієта виступала в різних містах колишнього Радянського Союзу, Франції, Німеччини, Італії, Іспанії, Австралії, Гонконгу, США та її рідних Філіппін, співпрацювала з оркестрами в СРСР, Іспанії, США, Філіппін. Нині піаністка є викладачем Національної гільдії викладачів фортепіано (США, з 1990 р.) і постійно перебуває в її почесному списку. У 2009 р. її включили до Зали слави цієї гільдії. Ще в 1989 р. вона ввійшла до переліку «Десять видатних жінок на державній службі» в себе на батьківщині (Rowena Arrieta, Pianist). Мешкаючи в Нью-Йорку і проводячи активну педагогічну і виконавську діяльність, піаністка постійно відвідує з концертами Філіппіни. Черговий її виступ у Манілі запланований на березень 2025 р. (Rowena Arrieta, Pianist. [Post], 2025)

Відповідаючи в особистому листуванні на питання щодо важливості музики Шопена в її творчості піаністка зазначила, що його композиції мають велике значення для неї як піаністки і викладача, адже Шопен представляє особливий стиль, що посідає почесне місце в репертуарі багатьох піаністів. «Що мене приваблює в музиці Шопена, – наголосила Марія Ровена Санчес Арієта, – так це його ліричність і мелодії, що швидко запам'ятовуються і вже не відпускають тебе. Як і багато піаністів, я виконувала його етюди, прелюдії, полонези, мазурки, ноктюрни тощо. Я прагну поділитися цими творами зі своїми студентами, щоб вони відчули глибину його майстерності. Серед його творів мені особливо подобається грати Концерт мі мінор, який захоплює мене своєю неповторною красою мелодій. Глибоке почуття націоналізму Шопена також резонує зі мною. Його глибока любов до своєї батьківщини, Польщі, викликає захоплення, а включення фольклорних елементів у його музику віддзеркалює його тугу за рідною країною. Крім того, деякі філіппінські композитори черпають натхнення з сентиментальних мелодій Шопена. Наприклад, є філіппінський ноктюрн, написаний у тій самій тональності, що й його Посмертний ноктюрн до-дієз мінор, який характеризується глибокою емоційною мелодією. У цьому творі очевидний вплив Шопена, оскільки філіппінці поділяють сильне почуття сентиментальності в своєму дусі. Подібним чином філіппінські композитори часто використовують національні елементи, наприклад

імітують звуки місцевих інструментів. Усі мої учні на середньому та просунутому рівнях вчать грати Шопена. Я вважаю, що для того, щоб вважатися справжнім піаністом, твори Шопена необхідно включити у свій репертуар» (Rowena Arrieta, Pianist. [Letter], 2025).

Серед сучасних піаністів з Філіппін, в репертуарі яких вагоме місце посідає Шопен, слід, насамперед, назвати **Адолівні Акосту** (1946–2024), яка виступала в 50 містах у 28 країнах Північної та Південної Америки, Європи, Близького Сходу, Азії, Австралії та Океанії, проводила майстер-класи у В'єтнамі, Сингапурі, Новій Зеландії, Малайзії, Індії, Непалі, Брунеї та в рідних Філіппінах (Epstein, 2024).

Інший відомий філіппінський піаніст, **Йовіанні Еммануель Круз**, є лауреатом численних міжнародних конкурсів (1985–1995), концертує в багатьох країнах світу, обіймав посади професора фортепіанного факультету Музичного коледжу Університету Філіппін (1991–2011), входив до складу журі багатьох національних і міжнародних конкурсів, зокрема зарощувався до членів журі Першого міжнародного конкурсу імені Шопена в Азії. Зараз піаніст провадить активну виконавську діяльність як соліст та ансамблевий виконавець (Jovianney Emmanuel Cruz).

До числа шанувальників Шопена належить також філіппінський піаніст **Альберт Тіу** (1969), лауреат декількох міжнародних конкурсів (1996–2002): Калгарі в Канаді (Хоненс), Гельсінкі у Фінляндії (Май Лінд) і Сантандері в Іспанії (Палома О'Ші). Він також отримав Першу премію та дві додаткові премії на Міжнародному конкурсі піаністів UNISA 1996 р. в Преторії в ПАР (Prof. Albert Tiu). Музикант у 2003 р. оселився в Сингапурі і зараз є професором і завідувачем кафедри фортепіано консерваторії Йонг Сів То (YST Conservatory) при Національному університеті Сингапуру. Музикант своєрідно трактує творчість цього польського митця, проводячи в концертах паралелі між композиціями Шопена та його послідовників, музикантів, яких надихнула його музика, і тих, хто надихав самого Шопена. Так, у різні роки піаністом були презентовані концертні програми, на яких виконувалися Варіації С. Рахманінова на теми етюдів Шопена, транскрипції Л. Годовського етюдів Шопена трансцендентальної складності, твори Ф. Бузоні, близькі до творів Шопена. Назви деяких програм Альберта Тіу мають показові назви: «Шопен без Шопена» (твори Рахманінова, Годовського, Бузоні), «Шопен: до і після» (музика попередників і послідовників Шопена) тощо. Диск Тіу «Nocturnal Fantasies» («Нічні фантазії») із записами музики Шопена і Скрябіна (2010), що містить пари творів цих двох композиторів з однаковими або схожими назвами, був відзначений фірмою Gramophone за «виконання, де серце

і розум об'єднуються в глибоко зворушливий союз» ("Chopin: Before and Beyond", 2018).

Серед небайдужих до творчості Шопена філіппінських піаністів молодшої генерації відзначається **Лоренцо Медель**, вихованець Істменської музичної школи в Рочестері (США), який провадить активну артистичну діяльність і водночас викладає в цій школі. До числа записів музиканта належить виконання ним Сонати № 3 сі мінор та Етюдів № 12 до мінор Ф. Шопена (Lorenzo Medel).

Безумовно, цими іменами перелік музикантів з Філіппін, котрі пропагують творчість Шопена, не обмежується, але й наведені приклади найяскравіших із них свідчать про чималу популярність його музики в цій країні.

Серед поки нечисленних шопеністів Таїланду слід виділити **Фу Коанатакула** (1985). Один із найвідоміших у світі піаністів з цієї країни, в підлітковому віці був барабанщиком і грав у стилі спід-метал, і лише в 17 років почав навчатися гри на фортепіано. У 2003 р. юнак вступив до столичного Університету Сіпакорн, де навчався в Джуна Комацу та Джаморна Супапола. У 2005 р. Фу склав вступний іспит до престижного Моцартеуму, де навчався під керівництвом професора Гереона Кляйнера. Окрім офіційного навчання Фу Коанатакул проходив майстер-класи і приватно навчався в багатьох провідних піаністів із різних країн. Свою музичну освіту Фу Коанатакул продовжив в Університеті музики Лозанни як бакалавр фортепіанного виконавства, де навчався в Дж. Ф. Антоніолі та Р. Кастро, а згодом – у магістратурі Університету музики імені Фредеріка Шопена у Варшаві: як соліст – під керівництвом П. Палечного та як камерний виконавець – К. Янковської. Попри відносну стислість формального навчання на фортепіано, його відданість інструменту зробила його одним із найбільш витребуваних піаністів як у Таїланді, так і за кордоном. За часів навчання в Європі Фу Коанатакул виступав з концертами в Австрії, Німеччині, Швейцарії, Польщі, Італії, Іспанії, Бельгії, Угорщині та Росії, а по поверненні на батьківщину в 2010 р. уперше в Таїланді зіграв у Бангкоку в одному концерті 24 етюдів Шопена. І досі на батьківщині він є єдиним, який виконує весь цей цикл. Різноманітний репертуар Фу Коанатакула також складають усі балади (зазвичай він виконує їх у зворотній послідовності), усі скерцо, 24 прелюдії, низка вальсів, мазурок, ноктюрнів, полонезів Шопена (Phu Koanantakool, pianist). Фу Коанатакул також є першим і поки єдиним у своїй країні виконавцем усіх Трансцендентних етюдів Ф. Ліста. Репертуар піаніста також складають твори Й. С. Баха, М. Балакірева, Л. Бетховена, Ф. Блуменфельда, Й. Брамса, Ф. Бузоні, К. Дебюссі, Л. Годовського, Л. Яначека, Й. Гайдна, М. Метнера, В. А. Моцарта, С. Прокоф'єва, М. Равеля, Д. Скарлатті, Д. Шос-

таковича, Ф. Шуберта, Р. Шумана, О. Скрибіна, П. Чайковського, К. М. Вебера та ін. Численні твори Шопена входять і до навчального і концертного репертуару численних учнів цього піаніста (Phu Koanantakool). Так, у березні 2020 р. в Бангкоку відбулася непересічна подія за сприянням Посольства Польщі в Бангкоку у співпраці з Бангкокським товариством Шопена: «Шопен, від Варшави до Бангкока» на честь 210-ї річниці від дня народження польського митця, в якому з виконанням шопенівських творів виступила ціла плеяда юних таїландських піаністів. У репортажі з цього концерту на сайті Республіки Польща в Таїланді зазначалося, що «чудове виконання музики Шопена талановитими тайськими підлітками Піммі, Ларою, Вінні, Ендром, Мінні, Шиндай, Енджі та Євою надихнуло публіку» (Chopin, from Warsaw to Bangkok, 2020).

Більшість яскравих виконавців і пропагандистів музики Шопена в Азії складають представники Китаю, Японії, Кореї – країн, в яких європейські піаністичні традиції почали прищеплюватися ще з кінця XIX ст. і активно сприймалися і пропагувалися місцевими творчими елітами впродовж XX ст., що, в кінцевому рахунку, сприяло великій зацікавленості пересічними слухачами західноєвропейською музичною культурою, зокрема творчістю одного з найяскравіших її представників – Шопена.

Так, один з таких піаністів – пропагандистів музики Шопена, **Юкіо Йокояма**, лауреат III премії шопенівського конкурсу у Варшаві (1990), був двічі занесений до книги рекордів Гіннеса: у 2010 р. за виконання ним упродовж кількох днів поспіль у вщент заповнених японськими слухачами концертних залах 166 сольних творів Шопена, і в 2011 р. – за виконання вже 212 його творів, включно з посмертними і раніше неопублікованими (Yukio Yokoyma. Piano).

Феноменальний талант має сліпий від народження японський піаніст **Нобуюкі Цудзі** (1988) – володар спеціальної нагороди критиків «Diplomas – TiFC» на Конкурсі піаністів імені Шопена у Варшаві (2005). Згодом музикант переміг у XIII Міжнародного конкурсі піаністів імені Вана Кліберна (2009), ставши в історії конкурсу першим сліпим музикантом і першим переможцем з Японії. Один із членів журі конкурсу, Мішель Борофф, в інтерв'ю для японського музичного журналу «Chopin» зазначив, що «Особливість його виконання – це звук. У ньому є глибина, колір і контраст, справжня музика» (辻井 伸行). Попри те, що в репертуарі піаніста, який зараз виступає в усьому світі як соліст і з близька сімдесяти оркестрів і диригентів різних країн, є твори Моцарта, Бетховена, Ліста, Паганіні, Дебюссі, Мусоргського, Чайковського, Рахманінова, Капустіна та ін., музика Шопена в музиканта посідає

особливе місце. Нобуюкі Цудзі має серед численних інших нагород премію Японського товариства імені Шопена (2013) (辻井 伸行 Profile), а його альбом «My Favorite Chopin» отримав нагороду Japan Gold Disc Award (2011) в номінації «Класичні альбоми року» (辻井 伸行).

Проте іменами переможців та лауреатів Міжнародного конкурсу імені Шопена у Варшаві число яскравих шопеністів з цих країн не обмежується: достатньо назвати хоча б **Ман Лі-Щепанську**, яка в травні 2009 р. за фінансової допомоги Посольства Польщі в Пекіні та Міністерства культури Китаю та під почесним патронатом Товариства Польсько-Китайської дружби здійснила дуже успішне турне Китаєм, під час якого дала концерти музики Шопена в Пекіні (концерт отримав високий статус китайських господарів, оскільки проходив у престижному Концертному залі Забореного міста Гугун), Баотоу, Хайларі, Циндао та Мейчжоу (Chopin, from Warsaw to Bangkok, 2020), а в 2020 р. увійшла до складу учасників амбітного мистецького проєкту – Першого Всесвітнього концерту для Африки «Шопен любить Тан-

занію» (Fryderyk Chopin in Tanzania), не кажучи вже про зірок світового рівня **Лан Лана** та **Ван Юцзю**, які постійно включають численні твори до програм своїх концертів в усьому світі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Наведені приклади активної концертно-просвітницької діяльності низки сучасних провідних піаністів зі Східної та Південно-східної Азії, для яких Шопен є одним із найулюбленіших європейських композиторів, переконливо свідчить про велике значення творчого спадку польського митця не лише для вузького кола музикантів-професіоналів з країн цього регіону, а й для вихованої ними широкої слухацької аудиторії. Детальний аналіз концертно-просвітницької діяльності великої когорти таких музикантів у контексті популяризації ними творчості Шопена серед пересічної публіки Схіно- та Південно-східного регіону Азії та з'ясування вагомості значення і музики Шопена, і її виконавців у долученні десятків, якщо не сотень мільйонів мешканців країн Сходу і Південного Сходу до кращих музично-культурних надбань людства ще чекає на здійснення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ляо Моя. *Фортепіанний конкурс як феномен музичної культури Китаю* : дис. ... доктора філософії, спеціальність 034 – культурологія / НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2022. 218 с.
2. Пен Жуй. *Фортепіанне виконавство в Китаї: етапи історичного розвитку* : дис. ... доктора філософії, спеціальність 025 – музичне мистецтво / ХНУМ ім. І. П. Котляревського. Харків, 2024. 267 с.
3. Чжоу Ні. *Піаністичне мистецтво Китаю: історико-естетичні та психологічні аспекти виконавства* : дис. ... доктора філософії, спеціальність 025 – музичне мистецтво / ХДАК. Харків, 2024. 258 с.
4. “Chopin: Before and Beyond” ends Abelardo Hall Concert Series Season 1. *UP Media and Public Relations Office*. 2018. June 7. URL : <https://up.edu.ph/chopin-before-and-beyond-ends-abelardo-hall-concert-series-season-1/>
5. Chopin – Esther Budiardjo (Live, Bruxelles, 1999) Concerto n. 1 en mi mineur op. 11. URL : https://www.youtube.com/watch?v=Obb8W3km_IM
6. Chopin, from Warsaw to Bangkok. *Poland in Thailand*. 2020. March 12. URL : <https://www.gov.pl/web/thailand/Chopin-from-Warsaw-to-Bangkok>
7. Epstein Y. Weekend Column: The Day the Music Died. *West Side Rag*. 2024. December 21, URL : <https://www.westsiderag.com/2024/12/21/weekend-column-the-day-the-music-died>
8. Esther Budiardjo. URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Esther_Budiardjo
9. Fryderyk Chopin in Tanzania. URL : <https://en.chopinlovestanzania.org/>
10. International Record Competition Grand Prix du Disque Frédéric Chopin. URL : https://www.grandprix.chopin.pl/hist_en.html#zak11
11. Jovianney Emmanuel Cruz. URL : <https://jovianney.com/>
12. Kim Cheol-woong. URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Kim_Cheol-woong
13. Lorenzo Medel. Classical Piano World Campus Instructor. URL : <https://www.esm.rochester.edu/community/faculty/lorenzo-medel/>
14. Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina. URL : https://pl.wikipedia.org/wiki/Międzynarodowy_Konkurs_Pianistyczny_im._Fryderyka_Chopina
15. Nobuyuki Tsujii. URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Nobuyuki_Tsujii#cite_note-52
16. Phu Koanantakool, pianist. About. URL : <https://phupianist.com/about/>
17. Phu Koanantakool. URL : <https://www.facebook.com/phupianist>
18. Pianist Kim Chul Woong – Chopin Nocturne No.20. URL : https://www.youtube.com/watch?v=X_LEynTFrH8
19. Prof. Albert Tiu. Head of Piano Studies. URL : <https://www.ystmusic.nus.edu.sg/faculty-albert-tiu/>
20. Rowena Arrieta, Pianist. [Post]. 2025. February 26. URL : <https://www.facebook.com/culturalcenterofthephilippines/posts/>
21. Rowena Arrieta, Pianist. [Letter]. 2025. January 24. URL : <https://www.facebook.com/profile.php?id=100063777632423>
22. Rowena Arrieta, Pianist. URL : https://www.rowenaarrieta.com/?fbclid=IwY2xjawIAnt9leHRuA2FlbQIxMAABHUOKfBpR11-bjqYlKunZo-4_rkZ13taZRJyvYXKvNYZR5f3S2HEWmCfuQ_aem_7qrm6AcH-ic996BNouUGmQ
23. Schonberg H. C. «Godowsky: Java Suite; Tansman: Exotique; La Flute De Bambou; Le Gamelang De Bali: The Record Connoisseur's Magazine». *American Record Guide*, vol. 63, no. 3, May, 2000. P. 125.

24. Tokita A. The piano and decentred cultural modernity in Korea: shades of Chopin. *The Chopin Review*, 2021–2022. Vol. 4–5. Pp. 96–117.
25. Yukio Yokoyama. Piano. Profile. URL : <https://www.japanarts.co.jp/en/artist/yukioyokoyama/?=print>
26. 辻井 伸行 [Nobuyuki Tsujii]. Profile. URL : <https://avex.jp/tsujii/profile/>
27. 辻井 伸行. [Нобуюкі Цуджі]. URL : https://ja.wikipedia.org/wiki/%E8%BE%BB%E4%BA%95%E4%BC%B8%E8%A1%8C#cite_note-:12-17

REFERENCES

1. Liao M. (2022). *Fortepiannyi konkurs yak fenomen muzychnoi kultury Kytaiu* [Piano competition as a phenomenon of Chinese musical culture]. [Doctor Philosophy thesis, P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine]. Kyiv. 218 p. [In Ukrainian].
2. Pen Z. (2024). *Fortepianne vykonavstvo v Kytai: etapy istorychnoho rozvytku* [Piano performance in China: stages of historical development]. [Doctor Philosophy thesis, I. P. Kotlyarevsky Kharkiv National University of Arts]. Kharkiv. 267 p. [In Ukrainian].
3. Chzhou N. (2024). *Pianistychnye mystetstvo Kytaiu: istoryko-estetychni ta psykhologichni aspekty vykonavstva* [Chinese pianistic art: historical, aesthetic, and psychological aspects of performance]. [Doctor Philosophy thesis, Kharkiv State Academy of Culture]. Kharkiv. 258 p. [In Ukrainian].
4. “Chopin: Before and Beyond” ends Abelardo Hall Concert Series Season 1. (2018). *UP Media and Public Relations Office*. June 7. URL : <https://up.edu.ph/chopin-before-and-beyond-ends-abelardo-hall-concert-series-season-1/>
5. Chopin – Esther Budiardjo (Live, Bruxelles, 1999) Concerto n. 1 en mi mineur op. 11. URL : https://www.youtube.com/watch?v=Obb8W3km_IM
6. Chopin, from Warsaw to Bangkok (2020). *Poland in Thailand*. March 12. URL : <https://www.gov.pl/web/thailand/Chopin-from-Warsaw-to-Bangkok>
7. Epstein Y. (2024). Weekend Column: The Day the Music Died. *West Side Rag*. December 21. URL : <https://www.westsiderag.com/2024/12/21/weekend-column-the-day-the-music-died>
8. Esther Budiardjo. URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Esther_Budiardjo
9. Fryderyk Chopin in Tanzania. URL : <https://en.chopinlovestanzania.org/>
10. International Record Competition Grand Prix du Disque Frédéric Chopin. URL : https://www.grandprix.chopin.pl/hist_en.html#zak11
11. Jovianney Emmanuel Cruz. URL : <https://jovianney.com/>
12. Kim Cheol-woong. URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Kim_Cheol-woong
13. Lorenzo Medel. Classical Piano World Campus Instructor. URL : <https://www.esm.rochester.edu/community/faculty/lorenzo-medel/>
14. Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina. URL : https://pl.wikipedia.org/wiki/Międzynarodowy_Konkurs_Pianistyczny_im._Fryderyka_Chopina [In Polish].
15. Nobuyuki Tsujii. URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Nobuyuki_Tsujii#cite_note-52
16. Phu Koanantakool, pianist. About. URL : <https://phupianist.com/about/>
17. Phu Koanantakool. URL : <https://www.facebook.com/phupianist>
18. Pianist Kim Chul Woong – Chopin Nocturne No.20. URL : https://www.youtube.com/watch?v=X_LEynTFrH8
19. Prof. Albert Tiu. Head of Piano Studies. URL : <https://www.ystmusic.nus.edu.sg/faculty-albert-tiu/>
20. Rowena Arrieta, Pianist. (2025). [Post]. February 26. URL : <https://www.facebook.com/culturalcenterofthephilippines/posts/>
21. Rowena Arrieta, Pianist. (2025). [Letter]. January 24. URL : <https://www.facebook.com/profile.php?id=100063777632423>
22. Rowena Arrieta, Pianist. URL : https://www.rowenaarrieta.com/?fbclid=IwY2xjawIAnt9leHRuA2FlbQIxMAABHUOKfBpR11-bjqYlKunZo-4_rkZ13taZRJyvjYXKvNYZR5f3S2HEWmCfuQ_aem_7qrm6AcH-ic996BNouUGmQ
23. Schonberg H. C. (2000). «Godowsky: Java Suite; Tansman: Exotique; La Flute De Bambou; Le Gamelang De Bali: The Record Connoisseur's Magazine». *American Record Guide*, vol. 63, no. 3, May. P. 125.
24. Tokita A. (2021–2022). The piano and decentred cultural modernity in Korea: shades of Chopin. *The Chopin Review*. Vol. 4–5. Pp. 96–117. [In English].
25. Yukio Yokoyama. Piano. Profile. URL : <https://www.japanarts.co.jp/en/artist/yukioyokoyama/?=print> [In English].
26. 辻井 伸行 [Nobuyuki Tsujii]. Profile. URL : <https://avex.jp/tsujii/profile/> [in Japanese].
27. 辻井 伸行. [Нобуюкі Цуджі]. URL : https://ja.wikipedia.org/wiki/%E8%BE%BB%E4%BA%95%E4%BC%B8%E8%A1%8C#cite_note-:12-17 [in Japanese].